

SARS na dtic va sungula ku hangalasa swiambalo na titanghu eka vakhumbeki va ndhambi lava tshamaka evutumbelweni va le KZN

Tshwane, 2 Hukuri 2022 - Pfhumba laha Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga na Ndzawulo ya Vumaki bya Vucincanisi na Mphikizano (dtic) va hlanganile na Bindzu na Mitirho ku nyikela tithani ta swiambalo, mikumba na titanghu leswi tekiweke eka vakhumbeki va ndhambi eKwaZulu-Natal, swi ngenhile eka xiphemu xa vumbirhi. Leswi swi katsa nyikelo wa swiambalo na titanghu eka vakhumbeki va ndhambi.

Pfumba, leri divuleriweke hi vito ra *Project Sizani* (We all Help), ri tekile xivumbeko enzhaku ka ntiviso wa xiyimo xa khombo hi Phuresidente. Cyril Ramaphosa eku hlamuleni ka ndhambi eKZN hi Dzivamisoko lembe leri, leyi onheke swinene eka xifundzakulu lexi, no dlaya ku tlula 400 wa vanhu no onha ku tlula 8 500 wa tindlu. Tindhawu tin'wana ta swifundzakulu swa Eastern Cape, North West na Free State swi fikeriwile hi khombo hi mhaka ya ndhambi ya Dzivamisoko.

"Loko phurojeke yi kongomisiwile eku hunguteni ka nkucetelo wa swa swiambalo eka vanhu lava khumbekeke, yi tlhela yi kongomisa eku vuyiseleni ka xindzhuti xa lava siyiweke va nga ambalangi hi khombo. Vumunhu hi leswi fambisaka endlelo leri ku tlula swin'wana, "ku vula Ttn Patrick Moeng, Murhangerikulu: Yuniti ya Ndzavisiso wa Oditi leyi Kongomisiweke: Xiyenge xa Vugevenga bya Mitlawa bya Xibalo na Khasitomo eka SARS, na murhangeri wa *Project Sizani*.

Pfhumba ri katsa hangalaso wa timiliyoni tin'wana ta tithani ta tinhundzu to suka eka vumaki bya swiambalo, malapi, titanghu na dzovo (CTFL) leswi tekiweke hi SARS ku sukela hi 2018, leswi a swi fanele ku va swi herisiwile hi ku ya hi Nawu wa Khasitomo, Nawu wa 91 wa 1964, lowu fambisiwaka hi SARS, ku katsa na ntwanano wa NEDLAC wa 2009 na 2020, leswi vulaka leswaku tinhundzu leti tekiweke ti fanele ku herisiwa ku papalata nkavanyeto eka makete wa le Afrika-Dzonga.

Enkarhini wa xiphemu xo sungula, lexi sunguleke hi Khotavuxika lembe leri, minyikelo ya mikumba yi sungurile eKZN, hikwalaho ka xilaveko xa xihatla endzhaku ka tindhambi ta Dzivamisoko, laha vaponisiwa va madzana va ndhambi va ha tshamaka etiholweni ta vaaki (vutumbeo).

Xiphemu xa vumbirhi xi katsa nyikelo wa swiambalo na titanghu eka vakhumbeki va ndhambi lava boxiweke eka timasipala ta swifundza swo hambanahambana swa swifundzakulu swa KZN, EC na NW. I phurosese ya swiphemu swo tala, hi mhaka ya magoza mo papalata milandzu lama faneleke ku tekiwa eka ayitheme yin'wana na yin'wana leyi faneleke ku nyikeriwa.

Tshalatshala ra xipano

Xipano xa Ntirho wo Fuma (GTT) lexi nga na swirho swo suka eka SARS, dtic, Nhlango wa Vatirhi na vumaki bya CTFL swi na vutihlamuleri byo fambisa phurojeke, hambileswi vatlangi van'wana va swiave lava tlangaka xiphemu lexikulu eku fambiseni ka phurojeke i Komiti ya

Vufambisi bya Makhombo ma Rixaka (NDMC), Ndzawulo ya Nhluvukiso wa Vanhu (DSD) na Tihofisi ta Tiphiremiya eka swifundzankulu leswi khumbekeke. Ku engetelela, nghenelelo wa Bindzu na Mitirho, tanihi vakhumbekikulu, va anakanyiwa ku va fanerile eka goza rin'wana na rin'wana ra phurojeke ku valanga tiphurosese no tiyisisa mixungeto yin'wana na yin'wana leyi nga vavisaka bindzu ra laha kaya leswaku yi hunguteka.

Ku fikela sweswi, ku tlula 28 000 wa mikumba yi chichiwile eka vanhu vo karhi kwalomuya ka 174 wa tindhawu eKwa-Zulu Natal.

Xiphemu xo sungula xa KZN (hangalaso wa mikumba) xa ndzingetelo xi khulerile ndlela yo simeka xiphemu xa vumbirhi xa phurojeke: phorosese ya swiphemu swo tala no lawuriwa swinene tanihileswi tiayitheme ta titanghu na swiambalo swi phutseriweke eka tiphakeji ta munhu yena n'wini eka vanhu vo karhi eka vutumbelo byo karhi loko ti nga nyiketeriwa hangalaso.

Xiphemu lexi xa vumbirhi xa phurojeke xi le ku teni eKZN endzhaku ka ndzingetelo eka vutumbelo byimbirhi lebyitsongo elnanda na byin'we eLa Mercy wu nyikile nkarhi ku hluvukisa no hluta phurosese ku ya emahlweni.

Hi ku ya hi Ttn Moeng, 25 698 wa tiayitheme ta swiambalo ku fikela sweswi ti nyikeriwile eka tindhawu to sungula ta 31 eka ta 74 eKZN. Ku phakejiwa, ku aviwa no hangalasa eka vutumbelo swi ya emahlweni tanihileswi tinhundzu ta swiambalo leswi tekiweke swi fikaka ku suka eGauteng, hi tintswalo ta tikhamphani to fambisa tinhundzu leti tshambuluteke xandla xo endla leswinene ku pfuneta ku tleketla tikhontheyina ta tiayitheme leti tekiweke ku ya etindhawini to hambanahambana ta tiko laha xilaveko xi nga boxiwa.

Phurojeke yi languteriwile ku va yi hetisisiwa emakumu ya Hukuri 2022 laha ku nga ta landzela North West na Eastern Cape ku landzelela mikondzo ya KZN.

Mayelana na swivutiso, u komberiwa ku tihlanganisa na SARSMedia@sars.gov.za